

Vanja Marušić\*  
Marija Vučko\*\*  
Mirta Kuštan\*\*\*

## ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI I PRIVREMENE MJERE OSIGURANJA S POSEBNIM OSVRTOM NA TRAJANJE MJERA I POTEŠKOĆE U PRAKSI

*Rad obrađuje oduzimanje i osiguranje oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom kao institute važne za ostvarenje jednog od osnovnih načela kaznenog postupka – da nitko ne može zadržati korist stečenu kaznenim djelom: Nakon više godina disperziranosti, pa i nesuglasja postupovnih odredbi koje u Republici Hrvatskoj uređuju taj institut 2017. godine donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku i transponirana je Direktiva 2014/42/EU o zamrzavanju i oduzimanju predmeta i imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima u Europskoj uniji te su odredbe ujedinjene u jednom propisu. Problematika primjene i određivanja privremenih mjera osiguranja u praksi i dalje postoji. Trajanje istrage i potvrđivanja optužnice u složenim predmetima, posebice u predmetima USKOK-a, u odnosu na propisane rokove trajanja privremenih mjera u pojedinim slučajevima dovodi do njihova ukidanja. Čak i uz mogućnost njihova ponovnog određivanja, svaki i najmanji vremenski okvir otvara mogućnost počiniteljima da imovinsku korist stečenu kaznenim djelom sakriju, unište ili prenesu. Zaštita prava na pošteno suđenje, jednakost oružja, kao i razmjernost tih mjera nužna je, ali bez novih rješenja primjena tog instituta gubit će na efikasnosti.*

*Ključne riječi: oduzimanje imovinske koristi, privremene mjere osiguranja, pošteno suđenje, zaštita prava vlasništva, USKOK*

---

\* Vanja Marušić, ravnateljica Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta

\*\* Marija Vučko, zamjenica ravnateljice Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta

\*\*\* Mirta Kuštan, asistentica istraživačica na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu

## 1. UVOD

Imovinska korist osnovni je motiv velikog broja kaznenih djela, prvenstveno imovinskih delikata, gospodarskog i organiziranog kriminaliteta,<sup>1</sup> kao i koruptivnih kaznenih djela. Učinkovita represija koja želi postići i preventivno djelovanje te suzbijanje tih, ali i niza drugih kaznenih djela koja se čine s ciljem stjecanja imovinske koristi ne može se zadovoljiti samo izricanjem kazni za počinjeno kazneno djelo, već je potrebno od počinitelja oduzeti imovinsku korist stečenu kriminalnom djelatnošću. Time se ostvaruje jedno od temeljnih načela kaznenog prava, priznato u svim državama, da nitko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom. Dosadašnja iskustva pokazuju da učinkovito oduzimanje imovinske koristi kriminalne organizacije, kao i sve ostale počinitelje kaznenih djela koji kriminalom ostvaruju imovinsku korist, pogađa puno snažnije od bilo koje kazne. Upravo se zato korist, tj. zarada koja se kaznenim djelima ostvaruje, oduzima i od trećih osoba, ne samo od počinitelja kaznenog djela.<sup>2</sup>

Da bi se spriječilo zadržavanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom, postoji mogućnost privremenog osiguranja oduzimanja imovinske koristi. To je institut prisilnog osiguranja novčanih i nenovčanih tražbina i u tom pogledu najvažniji preventivni instrument koji onemogućava raspolaganje nezakonito stečenom imovinom počiniteljima kaznenih djela ili trećim osobama na koje je takva korist u lošoj vjeri prenesena.

U ovom radu razmatra se institut oduzimanja nezakonito stečene imovinske koristi, s posebnim osvrtom na privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi stečene kaznenim djelom, te njegovo funkcioniranje u praksi. Nakon uvodne riječi razmotriti će se aktualni međunarodni i domaći pravni izvori koji uređuju spomenutu materiju u Republici Hrvatskoj. U trećem dijelu fokus je stavljen na procesne aspekte oduzimanja i privremenih mjera osiguranja imovinske koristi (njihovo određivanje, trajanje, ukidanje...), kao i na osiguranje pravičnog postupka. Na kraju promotrit će se i trenutačna funkcionalnost instituta oduzimanja nezakonito stečene imovinske koristi i privremenih mjera osiguranja potencijalnog budućeg oduzimanja u praksi Državnog odvjetništva Republike Hrvatske i Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, kao i problematika njegove primjene zaključno s kritičkim osvrtom na normativnu regulaciju i praktičnu primjenu.

---

<sup>1</sup> Savić, D., Organizirani kriminal (ne)prepoznata prijetnja, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2015, str. 10.

<sup>2</sup> Vidi više u Roksandić Vidlička S.; Šamota Galjer, M., Političko-gospodarski kriminalitet i prošireno oduzimanje imovinske koristi: *Quo vadis*, Hrvatska?, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 22. br. 2/2015, str. 552 i 553.

## 2. PRAVNI IZVORI

### 2.1. Međunarodni izvori

Oduzimanje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom posebno je naglašena i važna mjera u suzbijanju transnacionalnog organiziranog kriminaliteta te je predmet velikog broja međunarodnih konvencija<sup>3</sup> i propisa Europske unije,<sup>4</sup> koji obvezuju Republiku Hrvatsku te su implementirani u hrvatsko zakonodavstvo. Za taj segment posebno je važna posljednja Direktiva 2014/42/EU,<sup>5</sup> kojom se nastoji izmijeniti i proširiti odredbe okvirnih odluka 2001/500/PUP i 2005/212/PUP.

Direktivnom 2014/42/EU utvrđuju se minimalna pravila o zamrzavanju imovine s ciljem omogućavanja naknadnog oduzimanja, ali i minimalna pravila o oduzimanju imovine u kaznenim stvarima (čl. 1. st. 1.). Ističe se da su zamrzavanje i oduzimanje u okviru te Direktive autonomni koncepti, koji ne bi trebali ograničiti države članice u njezinu provođenju pomoću instrumenata koji bi u skladu s nacionalnim pravom bili smatrani sankcijama ili drugim vrstama mjera (toč. 23. uvodnih odredbi). Njome se države članice ne sprječavaju u predviđanju širih ovlasti u okviru nacionalnog prava (toč. 22. uvodnih odredbi). U odnosu na mjere radi zamrzavanje imovine navodi se da te mjere, koje nalaže nadležno tijelo, uključuju hitne aktivnosti koje se trebaju poduzeti u slučaju potrebe kako bi se sačuvala imovina (čl. 7. st. 1.) te da nalog za zamrzavanje imovine ostaje na snazi samo onoliko dugo koliko je potrebno da se sačuva imovina s ciljem naknadnog oduzimanja (čl. 8. st. 3.). Pored toga navedenom Direktivom predviđa se niz zaštitnih mjera kojima je cilj osigurati pravo

---

<sup>3</sup> Konvencija Ujedinjenih naroda o suzbijanju nezakonitog prometa opojnih droga i psiho-tropnih supstanci (NN – Međunarodni ugovori broj 4/94), Konvencija protiv transnacionalnog organiziranog kriminala (Konvencija iz Palerma, NN – Međunarodni ugovori br. 14/2002), Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije (NN – Međunarodni ugovori br. 2/2005), zatim konvencije Vijeća Europe: Konvencija o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenih kaznenim djelom (ETS 141 – NN – Međunarodni ugovori broj 14/97), Kaznenopravna konvencija o korupciji (ETS 173 – NN – Međunarodni ugovori br. 11/2000).

<sup>4</sup> Okvirna odluka Vijeća (2001/500/PUP) od 26. lipnja 2001. o pranju novca, identificiranju, traganju, zamrzavanju, privremenom oduzimanju i oduzimanju sredstava i prihoda od kaznenog djela, Okvirna odluka Vijeća (2003/577/PUP) od 22. srpnja 2003. o provedbi naloga za zamrzavanje imovine i dokaza u Europskoj uniji, Okvirna odluka Vijeća (2005/212/PUP) od 24. veljače 2005. o oduzimanju imovinske koristi, sredstava i imovine pribavljene kaznenim djelom, Okvirna odluka Vijeća (2006/783/PUP) od 6. listopada 2006. o primjeni načela međusobnog priznavanja naloga za oduzimanje, Okvirna odluka Vijeća (2008/841/PUP) od 24. listopada 2008. o borbi protiv organiziranog kriminala.

<sup>5</sup> Direktiva 2014/42/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o zamrzavanju i oduzimanju predmeta i imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima u Europskoj uniji.

osoba pogođenih mjerama na učinkovita pravna sredstva i pravo na pravično suđenje. Direktiva, kao i ZKP/11, razlikuju odluku o privremenim mjerama i konačno oduzimanje imovine te različiti postupak koji im prethodi, kao i prava na žalbe. Posebno je važna i kod tzv. proširenog oduzimanja jer omogućuje oduzimanje sve imovine stečene kažnjivim radnjama okrivljenika, a ne samo oduzimanje imovinske koristi povezane s predmetnim kaznenim djelom.<sup>6</sup>

Direktiva 2014/42/EU implementirana je u hrvatsko zakonodavstvo Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku od 13. srpnja 2017.<sup>7</sup> Nastala je obveza unošenja u ZKP/11 odredbi kojima se bolje i detaljnije uređuje oduzimanje imovinske koristi na temelju osuđujuće presude i bez osuđujuće presude prema čl. 4. Direktive, privremene mjere oduzimanja imovinske koristi prema čl. 7. Direktive te zaštitne mjere osiguranja zaštite prava okrivljenika i drugih osoba te njihovo aktivno sudjelovanje u postupku prema čl. 8. Direktive.

## 2.2. Zakonska regulativa u Republici Hrvatskoj

Oduzimanje imovinske koristi u zakonodavstvu Republike Hrvatskoj uređeno je kao posebna kaznenopravna mjera, izdvojena iz sustava kaznenih sankcija, a njome se ostvaruje načelo da nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu protupravnom radnjom (čl. 5. KZ/11), odnosno kaznenim djelom (čl. 82. st. 1. KZ/97).

Sam pogled na godišnja izvješća Državnog odvjetništva RH upućuje na to da se ta mjera rijetko upotrebljava u hrvatskoj sudskoj praksi. Zato je i zbog novih oblika kriminala motiviranih stjecanjem imovinske koristi stari Kazneni zakon Republike Hrvatske iz 1997.<sup>8</sup> u dijelu Oduzimanje imovinske koristi mijenjan i dopunjavao pet puta.<sup>9</sup> Danas je institut oduzimanja imovinske koristi reguliran u članku 77. i članku 78. važećeg KZ/11.<sup>10</sup> Materijalnopravne odredbe nalaze se i u Zakonu o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela,<sup>11</sup>

---

<sup>6</sup> Ibid.

<sup>7</sup> Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku od 13. srpnja 2017. („Narodne novine“ br. 70/17).

<sup>8</sup> Kazneni zakon („Narodne novine“ br. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03 – odluka Ustavnog suda, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08 i 57/11; dalje u tekstu: KZ/97).

<sup>9</sup> Zakoni o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2000. („Narodne novine“ broj 129/00), iz 2003. („Narodne novine“ broj 111/03), iz 2004. („Narodne novine“ broj 105/04), iz 2006. („Narodne novine“ broj 71/06) i iz 2008. („Narodne novine“ broj 152/08).

<sup>10</sup> Kazneni zakon („Narodne novine“ br. 125/11 i 144/12; dalje u tekstu: KZ/11).

<sup>11</sup> Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela („Narodne novine“ broj 151/03, 110/07 i 45/11; dalje u tekstu: ZOPOKD).

no samo u članku 19., koji kaže da se na oduzimanje imovinske koristi i oduzimanje predmeta sada primjenjuju odredbe Kaznenog zakona i drugih posebnih zakona. Odredbe o oduzimanju imovinske koristi uređene su i u Glavi X. Prekršajnog zakona,<sup>12</sup> čl. 76.

Postupak oduzimanje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i primjena privremenih mjera osiguranja takva oduzimanja regulirana je i postupovnim odredbama Zakona o kaznenom postupku,<sup>13</sup> Zakonom o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, Prekršajnim zakonom, Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima<sup>14</sup> i Zakonom o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije.<sup>15</sup> Do 2017. godine oduzimanje nezakonite imovinske koristi bilo je regulirano i Zakonom o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta,<sup>16</sup> kao i Zakonom o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem.<sup>17</sup>

ZPOIK je bio na snazi u periodu od 1. siječnja 2011. do 15. srpnja 2017., kada je prestao važiti stupanjem na snagu Zakona o prestanku važenja Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem.<sup>18</sup> Cilj je bio osigurati jednostavnu primjenu te zaštitu prava kako osoba u svezi s čijom se imovinom postupa tako i oštećenika te trećih/povezanih osoba. Međutim stupanjem na snagu ZPOIK-a na snazi su ostale i gotovo sve odredbe Glave XXVIII. ZKP/08 kojima je uređen postupak za oduzimanje predmeta i imovinske koristi, a neke od njih nisu bile kompatibilne s onima iz ZPOIK-a. Osim toga osiguranje prisilnog oduzimanja sredstava, prihoda i imovine ostvarene kaznenim djelom u vrijeme stupanja na snagu ZPOIK-a

---

<sup>12</sup> Prekršajni zakon („Narodne novine“ br. 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18; dalje u tekstu: Prekršajni zakon).

<sup>13</sup> Zakon o kaznenom postupku („Narodne novine“ br. 152/08, 76/09, 80/11, 91/11 – odluka Ustavnog suda, 143/12 i 56/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19; dalje u tekstu: ZKP/11).

<sup>14</sup> Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima („Narodne novine“ broj 178/04; dalje u tekstu: ZOMPO).

<sup>15</sup> Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije („Narodne novine“ broj 91/10, 81/13; dalje u tekstu: ZPSKS-EU).

<sup>16</sup> Zakon o uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta („Narodne novine“ br. 76/09, 116/10, 145/10, 57/11 i 136/12). Na temelju čl. 34. st. 2. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem na dan stupanja na snagu tog zakona 1. siječnja 2011. prestale su važiti sljedeće odredbe ZUSKOK-a: čl. 50. st. 3., čl. 51. toč. 3. i 5.-7., čl. 52. st. 1., u st. 3. druga rečenica te st. 4., čl. 53. st. 3. i 4., čl. 54. st. 2., čl. 55. st. 1. toč. 4. i st. 2.-5., čl. 56. st. 1. toč. 5. i st. 5., čl. 57. st. 6. i 7., čl. 58. i čl. 60. st. 1.

<sup>17</sup> Zakon o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem od 15. prosinca 2010. („Narodne novine“ broj 145/10; dalje u tekstu: ZPOIK).

<sup>18</sup> Zakon o prestanku važenja Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem („Narodne novine“ broj 70/17).

bilo je regulirano i u Glavi IV. ZUSKOK-a, čije su odredbe stupanjem na snagu ZPOIK-a samo djelomice ukinute, dok su se ostale primjenjivale usporedno s odredbama ZPOIK-a do 27. srpnja 2017.,<sup>19</sup> kada je ta cijela glava ukinuta.

### 3. PROCESNI ASPEKTI ODUZIMANJA I OSIGURANJA ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI STEČENE KAZNENIM DJELOM I PREKRŠAJEM U RH

Trajanje kaznenog postupka ne može se unaprijed sa sigurnošću predvidjeti. Ta činjenica daje mogućnost okrivljeniku ili povezanim osobama da tijekom trajanja tog postupka raspoložu imovinskom korišću ostvarenom kaznenim djelom tako da njezino oduzimanje na kraju postane nemoguće. Stoga je dužnost državnog odvjetnika da poduzima radnje kako bi utvrdio, identificirao i pronašao imovinsku korist, odnosno imovinu koja može služiti kao osiguranje. Konačni cilj predstavlja upravo oduzimanje imovine stečene kaznenim djelom kao zarade koju počinitelji ostvaruju kriminalnim radnjama i povratkom na stanje koje je počinjenju određenog kaznenog djela prethodilo.

Po svojoj vrsti u hrvatskom zakonodavstvu oduzimanje imovinske koristi može biti razlikovano po opsegu zahvata u počiniteljevu imovinu („obično“<sup>20</sup> i prošireno oduzimanje<sup>21</sup>), posjedniku imovinske koristi i pravnom temelju tog posjeda (počinitelj protupravnog djela, ili članovi obitelji, ili treća osoba koja imovinu nije stekla u dobroj vjeri<sup>22</sup>) te promjeni oblika prvotno stečene imovinske koristi (konkretno stečena imovina ili oduzimanje protuvrijednosti imovine stečene kaznenim djelom<sup>23</sup>).

Institut oduzimanja imovinske koristi je *sui generis* prirode.<sup>24</sup> No sve do 2011. godine mjera oduzimanja imovinske koristi bila je tek jedna od sigurnosnih mjera.<sup>25</sup> S obzirom na to da se odnosi na konkretnu imovinu, a ne na osobu,

---

<sup>19</sup> Vidi više u Ivičević Karas, Elizabeta, Oduzimanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom, Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu, Ministarstvo unutarnjih poslova RH, Zagreb, 2004, str. 110-116.

<sup>20</sup> Članak 77. stavak 1. KZ/11, prije čl. 82. st. 1. KZ/97.

<sup>21</sup> Članak 78. KZ/11, prije članak 82. stavak 2.-4. KZ/97; Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona („Narodne novine“ broj 56/15) od 13. svibnja 2015. proširuje i na kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta iz Glave XVII. i kaznena djela protiv računalnih sustava, programa i podataka iz Glave XXV.

<sup>22</sup> Članak čl. 78. stavak 4. KZ/11, prije čl. 82. st. 3. KZ/97.

<sup>23</sup> Članak 77. stavak 4. KZ/11, prije čl. 82. st. 5. KZ/97.

<sup>24</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž 98/2016-4 od 8. ožujka 2016. godine, str. 2.

<sup>25</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž1150/04-6 od 15. ožujka 2005. godine.

te se izriče neovisno o krivnji, to je mjera *in rem*.<sup>26</sup> Restorativnog je karaktera jer sprječava obogaćenje počinjenim kaznenim djelom te ide za uspostavljanjem stanja prije počinjenja kaznenog djela. Ipak, određena doza punitivnosti koja se uočava kod te mjere ne može biti zanemarena iako oduzimanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom ne predstavlja kaznenopravnu sankciju.<sup>27</sup>

### 3.1. Oduzimanje imovinske koristi

#### 3.1.1. Imovinski izvidi

Da bi državni odvjetnik pravodobno reagirao i poduzeo radnje radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi, nužno je provođenje imovinskih izvida s ciljem utvrđivanja vrijednosti nezakonito ostvarene imovinske koristi i njezino pronalaženje. Navedeni imovinski izvidi propisani su Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku iz 2013. godine.<sup>28</sup> Ako postoje osnovne sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje se kazneni postupak pokreće po službenoj dužnosti te da je tim djelom ostvarena imovinska korist, državni je odvjetnik dužan odmah poduzeti i/ili naložiti poduzimanje izvida s ciljem utvrđenja vrijednosti te koristi, mjesta gdje se tako stečena imovina nalazi te ostvarenja uvjeta za njezino oduzimanje.<sup>29</sup>

Državni odvjetnik dužan je bez odgode predložiti privremene mjere osiguranja nakon što provedenim izvidima utvrdi podatke o visini stečene imovinske koristi i gdje se ta imovina nalazi. Cilj je brzog djelovanja sprečavanje sakrivanja ili uništenja predmetne imovine od strane počinitelja kako bi se ona u konačnici, po osuđujućoj presudi, mogla i oduzeti.

Kod specijalne mjere proširenog oduzimanja imovinske koristi imovina čije zakonito podrijetlo okrivljenik ne može dokazati može biti predmet proširenog oduzimanja, bila ona pribavljena kaznenim djelom koje je predmet kaznenog postupka čijom je osudom oduzimanje određeno ili ne, čak i ako je

---

<sup>26</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž 378/2006-6 od 8. travnja 2009. godine, str. 3- 4; Pavlović, Šime, Kazneni zakon – zakonski tekst, komentari, sudska praksa, pravna teorija, Rijeka, 2015, str. 378.

<sup>27</sup> Ivičević Karas, Elizabeta, Utvrđivanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom primjenom bruto ili neto načela s obzirom na pravnu prirodu mjere (proširenog) oduzimanja imovinske koristi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 17, broj 1/2010, Zagreb, 2010, str. 193.

<sup>28</sup> Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 145/13).

<sup>29</sup> Članak 206. stavak 1. ZKP/11.



stečena pretpostavljenim počinjenjem „običnih“ kaznenih djela.<sup>30</sup> Zakonom je postavljena *presumptio iuris* da je ukupna imovina počinitelja korist stečena počinjenjem kaznenog djela ako je takva imovina nerazmjerna njegovim prihodima.<sup>31</sup>

### 3.1.2. Procjena vrijednosti

Dugo su postojali prijepori oko primjene bruto i neto načela prilikom određivanja vrijednosti imovinske koristi stečene kaznenim djelom.<sup>32</sup> Izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2011. godine zakonodavac se opredijelio za bruto načelo i u čl. 77. st. 5. izričito propisao da se oduzeta imovinska korist ne umanjuje za iznos sredstava uložениh u kriminalnu djelatnost.<sup>33</sup> Od strane Vrhovnog suda Republike Hrvatske to je potvrđeno u odluci VSRH, I Kž 321/2014-6.<sup>34</sup>

Ponekad je nemoguće točno utvrditi ukupnu visinu imovinske koristi stečene kaznenim djelom, tj. kod utvrđivanja postoje nerazmjerne teškoće ili ono znatno produljuje postupak. Najčešće do toga dolazi u slučajevima u kojima postoji više sudionika u počinjenju kaznenog djela. Članak 559. ZKP/11 nalaže sudu da visinu stečene koristi pojedinog sudionika odredi po slobodnoj ocjeni, pri čemu se za svakog pojedinog u obzir uzima njegova uloga u pribavljanju koristi te sve okolnosti njegova sudjelovanja u njezinu pribavljanju i raspodjeli. Prema rješenju Vrhovnog suda VSRH, Kž-941/10, podaci i indiciji čak i prilikom te otežane procjene moraju postojati. Zabranjeno je solidarno oduzimanje imovinske koristi jer bi se time kažnjavalo jednog počinitelja, dok bi restorativni karakter kod svih ostalih izostao.<sup>35</sup>

Katkada se ne može oduzeti upravo ona imovinska korist koja je stečena kaznenim djelom ako je ona u međuvremenu pretvorena u neku drugu imovinu ili se ne može točno odrediti koja to imovina uopće jest. Prema čl. 77. st. 4. KZ/11 sud u takvim slučajevima počinitelju nalaže isplatu odgovarajuće protivrijednosti u novcu.

Ako je počiniteljevoj imovinskoj koristi stečenoj kaznenim djelom povećana vrijednost od trenutka stjecanja, prilikom oduzimanja uzet će se u obzir i

---

<sup>30</sup> Ivičević Karas, op. cit. (bilj. 27), str. 204.

<sup>31</sup> Roksandić Vidlička S.; Šamota Galjer, M., op. cit. (bilj. 2), str. 538.

<sup>32</sup> Vidi VSRH, I Kž 314/06-6 od 25. listopada 2006., te VSRH, I Kž 817/05-3 od 14. prosinca 2006., u kojoj je primijenjeno neto načelo, VSRH, I Kž 1139/08-4 od 13. siječnja 2009., u kojoj je primijenjeno bruto načelo.

<sup>33</sup> Ivičević Karas, op. cit. (bilj. 27), str. 195.

<sup>34</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž 321/2014-6 od 16. listopada 2018.

<sup>35</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, broj Kž-423/17 od 21. rujna 2017.



takvo povećanje vrijednosti.<sup>36</sup> No ako je došlo do smanjenja vrijednosti prvobitno stečene imovine na bilo koji način, ono se ne uzima u obzir.<sup>37</sup>

### *3.1.3. Prijedlog za oduzimanje i oduzimanje imovinske koristi*

Postupak oduzimanja imovinske koristi, prema čl. 557. st. 1. ZKP/11, pokreće se na prijedlog ovlaštenog tužitelja. Ipak, prema st. 2. istog članka sud može i po službenoj dužnosti oduzeti onu imovinsku korist koja je sadržana u opisu kaznenog djela iz optužnice. Sud je, prema st. 3., dužan tijekom cijelog postupka, na vlastitu inicijativu, prikupljati dokaze i sagledavati okolnosti koje bi mogle uputiti na primjenu mjere oduzimanja imovinske koristi.<sup>38</sup>

Imovinska korist stečena kaznenim djelom oduzet će se počinitelju koji je sudskom odlukom osuđen zbog počinjenja kaznenog djela, odnosno kojom je utvrđeno da je počinio protupravnu radnju koja je predmet optužbe, ili određenim trećim osobama koje su takvu korist stekle, prema čl. 77. st. 1. KZ/11, a čiji je sadržaj propisan čl. 560. st. 2. ZKP/11.

U st. 3. i 4. čl. 77. KZ/11 određeno je da imovinskopravni zahtjev oštećenika ima prednost pred oduzimanjem imovinske koristi u onom dijelu u kojem je imovinskopravni zahtjev dosuđen. Valja napomenuti kako supsidijarnost oduzimanja imovinske koristi imovinskopravnom zahtjevu postoji samo u slučaju da je cijela imovina stečena kaznenim djelom predmet imovinskopravnog zahtjeva te da je cijela u konačnici i dosuđena oštećeniku.

## **3.2. Privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi**

Privremene mjere osiguranja oduzimanja sredstva su sudskog prisilnog osiguranja novčanih i nenovčanih tražbina te su iznimno bitan preventivni instrument, koji sprječava raspolaganje nezakonitom imovinom i nemogućnost njezina naknadnog oduzimanja. Mogu se odrediti na stvarima i pravima okrivljenika, odnosno protivnika osiguranja.<sup>39</sup>

Dužnost je državnog odvjetnika da, kada provedenim izvidima prikupi potrebne činjenice i podatke o visini ostvarene imovinske koristi, tj. kada utvrdi

---

<sup>36</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, KZZ-14/92 i I Kž-138/93.

<sup>37</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, Kž-527/09 od 3. rujna 2009. godine.

<sup>38</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž 983/06-4 od 19. prosinca 2006. godine i Kž-Us-110/17 od 17. listopada 2017.

<sup>39</sup> Mihelčić, Gabrijela; Vučkov, Domagoj, Osiguranje oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem na nekretninama i pokretninama, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 34, broj 1, Rijeka, 2013, str. 417.

gdje se imovina nalazi, bez odgode predloži određivanje privremene mjere osiguranja kako se ta imovina ne bi sakrila ili uništila, a da u optužnici ili najkasnije na pripremnom ročištu predloži oduzimanje.<sup>40</sup>

Osnovne su karakteristike privremenih mjera da za njih mora postojati pravni interes, vremenski su ograničenog trajanja i nedopustive su na stvarima i pravima izuzetim od ovrhe, sve sukladno posebnim propisima<sup>41</sup> i Ovršnom zakonu.<sup>42</sup> Ovršni zakon treba se gledati kao *lex generalis* jer određuje općenita pravila, do čije primjene dolazi samo ako ZKP/11 kao specijalan propis nije primjenjiv.<sup>43</sup>

Privremena mjera osiguranja oduzimanja ne mora se odnositi na predmet koji je kao imovinska korist doista pribavljen kaznenim djelom. Dokazni standard potreban za odlučivanje o privremenoj mjeri razlikuje od onog koji je potreban za primjenu mjere oduzimanja imovinske koristi. Privremeni karakter u skladu je s nižim dokaznim standardom potrebnim za utvrđivanje pretpostavki za njezino donošenje. Prilikom odlučivanja o prijedlogu za njezino određivanje bitno je utvrditi vjerojatnost da je imovinska korist u nekoj, barem okvirnoj, vrijednosti ostvarena, a potpuno je nevažno na koji je način pribavljena imovina na koju će se tražena privremena mjera primijeniti. Točan iznos stečene koristi moći će se sa sigurnošću utvrditi tek nakon dovršetka kaznenog postupka. Privremena mjera osigurava vraćanje imovinske koristi na način kako to bude utvrđeno presudom. Ako ne vrati imovinsku korist u paricijskom roku, provodi se ovrha na predmetu privremene mjere osiguranja.

ZKP/11 omogućava ovlaštenom tužitelju (državnom odvjetniku, privatnom tužitelju ili pak oštećeniku kao tužitelju (supsidijarni tužitelj)) da prije i nakon pokretanja kaznenog postupka predloži osiguranje bilo kojom privremenom mjerom kojom se postiže ta svrha, pri čemu nabroja sedam vrsta privremenih mjera. Predlagatelj nije ograničen u pogledu vrste mjere osiguranja koju će

---

<sup>40</sup> Članak 206. stavak 1. i 5. ZKP/11.

<sup>41</sup> Npr. prema čl. 843. Pomorskog zakonika ne mogu biti predmet osiguranja: 1) ratni i s njima izjednačeni brodovi, javni brodovi, 2) strani brodovi u neškodljivom prolasku teritorijalnim morem RH te 3) strani brodovi koji se zadržavaju na unutarnjim morskim vodama RH, izuzev ako se postupak provodi radi osiguranja tražbina koje su nastale za prolaska i zadržavanja broda na području RH. Prema čl. 168. Zakona o obveznim i stvarnopravnim odnosima u zračnom prometu, osim kod osiguranja tražbina nastalih tijekom preleta ili zadržavanja zrakoplova na teritoriju RH, ne mogu biti predmetom osiguranja: 1) vojni, carinski i policijski zrakoplovi te zrakoplovi koji se upotrebljavaju za pružanje zdravstvenih usluga u zračnom prometu ili protupožarni zrakoplovi, 2) inozemni zrakoplov koji u skladu s valjanim propisima prelijeće preko teritorija RH ili sleti na aerodrom na teritoriju RH zbog više sile ili radi sigurnosti zračnog prometa (zrakoplov u nuždi) dok traje viša sila ili razlozi sigurnosti prometa te kada sleti po naredbi nadležnog tijela. Vidi više u Mihelčić; Vučkov, op. cit. (bilj. 39), str. 419.

<sup>42</sup> Ovršni zakon („Narodne novine“ br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17).

<sup>43</sup> Mihelčić; Vučkov, op. cit. (bilj. 39), str. 419.

predložiti.<sup>44</sup> Sud nije ovlašten *ex offo* odrediti privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi.<sup>45</sup>

Do donošenja ZPOIK-a 2011. godine predmetne privremene mjere određivale su se prema odredbama koje vrijede za ovršni postupak sukladno članku 271. st. 1. ZKP/08,<sup>46</sup> odnosno sukladno čl. 159. st. 1. ZKP/97,<sup>47</sup> a nakon toga po pravilima koja je propisao ZPOIK.<sup>48</sup> Međutim navedena odredba ZKP/08 po donošenju ZPOIK-a nije brisana te je nastalo nesuglasje kojom se odredbom regulira prijedlog za određivanje privremenih mjera osiguranja. Vrhovni sud Republike Hrvatske zauzeo je stav da su se na prijedlog državnog odvjetnika mogle u kaznenom postupku prema odredbama koje vrijede za ovršni postupak odrediti privremene mjere osiguranja imovinske koristi (članak 271. stavak 1. ZKP/08). No da bi se takav postupak i vodio, državni odvjetnik bio je dužan staviti takav prijedlog jer je navedena odredba propisivala takav postupak samo kao fakultativnu mogućnost. U slučaju kad je državni odvjetnik podnosio prijedlog prema ZPOIK-u, stav Vrhovnog suda Republike Hrvatske bio je da je državni odvjetnik iskoristio privilegij suženog standarda dokazivanja jer prema ovršnom postupku treba dokazati okolnosti koje se kod primjene ZPOIK-u „gotovo“ presumiraju.<sup>49</sup>

Navedeno se odnosi na pretpostavljanje postojanja opasnosti da tražbina Republike Hrvatske glede oduzimanja imovinske koristi ostvarene protupravnom radnjom neće moći biti ostvarena ili da će njezino ostvarenje biti otežano ako privremena mjera ne bude određena.<sup>50</sup> Ta presumpcija bila je propisana člankom 12. ZPOIK-a, a po njegovu ukidanju dodana je u ZKP/11.<sup>51</sup> U odluci Vrhovnog suda Republike broj I KŽ-Us 141/16-3 od 22. studenoga 2016. razjašnjeno je kako sud ne mora obrazlagati postojanje bojazni da se tražbina Repu-

---

<sup>44</sup> Članak 557.a stavak 1. ZKP/11.

<sup>45</sup> Ranije je to činio sud. Naime odredba čl. 467. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/02, 143/02 i 115/06; dalje u tekstu: ZKP/97) glasi: „Kad dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi, sud će po službenoj dužnosti, prema odredbama koje važe za ovršni postupak, odrediti privremene mjere osiguranja. U takvu slučaju primjenjivat će se odredbe članka 136. stavka 2. ovoga Zakona.“

<sup>46</sup> Članak 271. stavak 1. ZKP/08: „Na prijedlog državnog odvjetnika mogu se u kaznenom postupku prema odredbama koje vrijede za ovršni postupak odrediti privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi.“

<sup>47</sup> Članak 159. stavak 1. ZKP/97: „Presudu u svezi s troškovima kaznenog postupka, oduzimanjem imovinske koristi i imovinskopravnim zahtjevima izvršava nadležni sud prema odredbama koje vrijede za ovršni postupak.“

<sup>48</sup> Vidi više u Ivičević Karas, Elizabeta, Komentar Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem, Narodne novine, Zagreb, listopad 2011, str. 82-86.

<sup>49</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, KŽ-Us-119/13 od 2013. godine.

<sup>50</sup> Ivičević Karas, op. cit. (bilj. 48), str. 86-89.

<sup>51</sup> Članak 557.b stavak 1. ZKP/08.

blike Hrvatske neće moći ostvariti ili da će njezino ostvarenje biti otežano ako privremena mjera ne bude određena. Neoborivost te presumpcije potvrđena je i odlukom VSRH I Kž 324/2018-6 od 14. studenog 2018. godine.<sup>52</sup> Propisivanjem zakonske predmnijeve o postojanju opasnosti da tražbina Republike Hrvatske neće moći biti ostvarena, odnosno da bi njezino ostvarenje bilo znatno otežano ako ne bude određena privremena mjera, teret dokazivanja prebačen je na protivnika osiguranja.<sup>53</sup>

U konačnici donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku iz 2017.<sup>54</sup> predmetni članak 271. ZKP/08 brisan je, kao što je i cijeli ZPOIK prestao važiti.

### *3.2.1. Načela pravičnosti, razmjernosti, jednakosti oružja*

Direktiva 2014/42/EU zahtijeva od država članica osiguranje poštenog suđenja i prava na učinkovita pravna sredstva konkretno u odnosu prema osobama koje su pogođene mjerama predviđenim u njezinu okviru. Te mjere uključuju i oduzimanje i osiguranje imovinske koristi stečene kaznenim djelom ili protupravnom radnjom. Prema stavku 6. članka 8. te Direktive ne samo da se mora osigurati pravičnost postupka i postupanja općenito nego i konkretno obrazlaganjem naloga za oduzimanjem, adekvatnim priopćavanjem te odluke, kao i osiguranjem njezina osporavanja. U stavku 7. istog članka ponovno se ističe i napominje da osobe čija je imovina zahvaćena nalogom za oduzimanje imaju pravo na odvjetnika za vrijeme cjelokupnog trajanja postupka oduzimanja, a u čl. 8. st. 4. pravo na osporavanje oduzimanja i privremenih mjera osiguranja. To osigurava pravičnost suđenja zajamčenu člankom 8. stavkom 1. Direktive, odnosno pravo na pošteno suđenje propisano člankom 6. Europske konvencije.<sup>55</sup>

Problemom oduzimanja imovinske koristi stečene kaznenim djelom i zaštite prava vlasništva Europski sud za ljudska prava u Strasbourgu bavio se u mnogim predmetima.<sup>56</sup> ESLJP je utvrđivao je li provedeno oduzimanje imo-

---

<sup>52</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž 324/2018-6 od 14. studenog 2018. godine, str. 4.

<sup>53</sup> Ivičević Karas, op. cit. (bilj. 48), str. 87 i 88.

<sup>54</sup> Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 70/2017).

<sup>55</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž- 550/2019-4 od 29. siječnja 2019. godine.

<sup>56</sup> Primjerice Walsh v. The United Kingdom, 43384/05; Grayson and Barnham v. the United Kingdom, 19955/05; Teixeira de Castro v. Portugla, 25829/94; Ramanauskas v. Lithuania, 74420/01; Geerings v. the Netherlands, 30810/03, Shanon v. the United Kingdom, 6563/03, Rafiq Aliyev protiv Azarbajdzana, br. 45875/06, Simonjan-Heikinheino protiv Finske (odl.), br. 6321/03, JGK Statyba Ltd i Guselnikovas protiv Litve, br. 3330/12, Herrmann protiv Njemačke [GC], br. 9300/07.

vinske koristi u skladu s pravom na pravično suđenje (članak 6. stavak 1. Europske konvencije), pretpostavkom okrivljenikove nevinosti (članak 6. stavak 2. Europske konvencije), načelom da nema kazne bez zakona (članak 7. stavak 1. Europske konvencije) i pravom na zaštitu vlasništva (članak 1. Protokola 1 uz Europsku konvenciju).

Pravičnost postupka obuhvaća i jednakost oružja, odnosno pravo okrivljenika i drugih stranaka u postupku da načelno poduzimaju sve radnje koje može poduzeti i njihov protivnik. Pri tome nije nužno da zakonodavac strankama unaprijed jamči potpunu ili apsolutnu jednakost oružja, nego samo ujednačene mogućnosti utjecaja na odvijanje i rezultate kaznenog postupka.<sup>57</sup>

Kod određivanje privremene mjere osiguranja nužno je ocijeniti razmjernost miješanja u pravo na mirno uživanje vlasništva protivnika osiguranja, zajamčeno člankom 48. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske<sup>58</sup> i člankom 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju,<sup>59</sup> odnosno utvrditi postojanje „pravične ravnoteže“, koja mora biti uspostavljena između zahtjeva općeg interesa zajednice i zahtjeva zaštite temeljnih prava pojedinca.<sup>60</sup>

U novijem predmetu *Džinić protiv Hrvatske* (zahtjev broj 38359/13) od 17. svibnja 2016. utvrđena je povreda čl. 1. st. 1. Protokola uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, povreda prava na mirno uživanje vlasništva. Sud je u predmetu *Raimondo protiv Italije*<sup>61</sup> utvrdio da oduzimanje nezakonito stečenog prihoda mora biti opravdano općim interesom javnosti i da trajanje takve mjere u svakom pojedinom slučaju mora biti prilagođeno i razmjerno cilju takve mjere i ekonomskoj moći osobe na koju je mjera upravljena.<sup>62</sup> U predmetu *Džinić* podnositelj zahtjeva prigovarao je kako blokada njegove nepokretne imovine nije bila razmjerna okolnostima predmeta jer je ta imovina višestruko prelazila visinu protupravne koristi koju je navodno stekao. Prema procjeni Suda privremene mjere kojima je ta imovina blokirana bile su zakonite i imale su legitiman cilj. No čak i kada je miješanje u nečije pravo vlasništva u skladu sa zakonom i u javnom interesu, mora postojati razmjernost između određenih mjera koje država primjenjuje i cilja koji se određivanjem takvih

---

<sup>57</sup> Ustavni sud Republike Hrvatske, U-I-448-2009, od 19. srpnja 2012., točka 411.

<sup>58</sup> Ustav Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 56/90, 135/97, 8/98 – pročišćeni tekst, 113/00, 124/00 – pročišćeni tekst, 28/01, 41/01 – pročišćeni tekst, 55/01 – ispravak, 76/10, 85/10 – pročišćeni tekst, 05/14, dalje u tekstu: Ustav).

<sup>59</sup> Konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj 18/97, 6/99).

<sup>60</sup> Presuda Europskog suda za ljudska prav u predmetu *Džinić protiv Hrvatske* od 17. svibnja 2016., zahtjev broj 38359/13, odlomak 67, i rješenje Županijskog suda u Zagrebu broj 13 Kv-t-Us-5/2019-2, Kir-t-Us-22/19.

<sup>61</sup> Zahtjev broj 12954/87 od 22. veljače 1994.

<sup>62</sup> Vidi više u Ivičević Karas, op. cit. (bilj. 19), str. 29, i u presudi Vrhovnog suda Republike Hrvatske, I Kž-Us-11/12-12, od 23. siječnja 2013.

mjera želi postići. Taj razmjer između zaštite prava pojedinca i zahtjeva općeg interesa naziva se „pravična ravnoteža“. Jasna naznaka vrijednosti imovine u konkretnom predmetu nije postojala jer nije ni izvršena procjena razmjernosti između vrijednosti blokirane imovine i stečene imovinske koristi. Time je podnositelju zahtjeva nametnut prekomjeran teret zbog njegove nemogućnosti raspolaganja svojom imovinom i neosiguranjem postupovnih jamstava koja bi spriječila proizvoljan i nepredvidiv utjecaj na njegova vlasnička prava. Povrijeđena je „pravična ravnoteža“, tj. razmjernost između korištenih sredstava i cilja.

### *3.2.2. Trajanje, ukidanje, zamjena i produljenje privremene mjere osiguranja*

Smisao i pravi učinak privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi postiže se jedino ukoliko su one predložene i određene u fazi izvida ili u vrijeme otvaranja istrage, a one se ponekad mogu odrediti i prije nego što je okrivljeniku ili drugoj osobi na koju je imovinska korist prenesena omogućeno očitovanje o prijedlogu predlagatelja osiguranja.<sup>63</sup>

Vremenska ograničenost jedna je od osnovnih karakteristika privremenih mjera, koje se mogu odrediti i prije započinjanja kaznenog postupka, ili podnošenja prijedloga za oduzimanje imovinske koristi.<sup>64</sup> Prema članku 557.e ZKP/11 ta mjera do potvrđivanja optužnice, određivanja rasprave na temelju privatne tužbe ili podnošenja prijedloga za pokretanjem postupka oduzimanja imovinske koristi ostvarene protupravnom radnjom prema raspravno nesposobnoj ili nedostupnoj osobi može trajati najdulje dvije godine.<sup>65</sup> Nakon dostave obavijesti o pravomoćnosti odluke kojom je oduzeta imovinska korist državnom odvjetniku privremena mjera osiguranja može trajati najdulje šezdeset dana (čl. 557.e st. 2. ZKP/11). Rok od dvije godine ne teče za vrijeme prekida istrage.

Službena je dužnost suda da barem svaka tri mjeseca ispita postoje li i dalje zakonski uvjeti za održavanje mjere na snazi. Navedeni rok od tri mjeseca nije prekluzivan, već se radi o roku instruktivnog karaktera, pa njegov istek ne dovodi do automatskog prestanka privremene mjere.<sup>66</sup> Privremena se mjera ukida ako sud utvrdi da više nije nužna, ako se svrha osiguranja

---

<sup>63</sup> Članak 557.b stavak 2. ZKP/11.

<sup>64</sup> Članak 557.e stavak 1. ZKP/11.

<sup>65</sup> U predmetima USKOK-a I Kž-Us- 110/2018-4 od 24. siječnja 2019. i I Kž-Us 22/2018-4 od 26. travnja 2018., u kojima je odlučeno da se osiguranje privremenom mjeru mora ukinuti jer optužnica nije potvrđena, a prošlo je dvije godine od dana određivanja privremene mjere.

<sup>66</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž 66/2020-4 od 12. veljače 2020.

može postići i nekom manje invazivnom mjerom te po prijedlogu ovlaštenog tužitelja (čl. 557.e st. 4.), ili ako okrivljenik, druga osoba na koju je korist prenesena ili treća osoba polože jamčevinu (čl. 557.e st. 2. ZKP/11). Također, predloži li oštećenik određivanje privremene mjere radi osiguranja imovinskopravnog zahtjeva, sud će takvu prijedlogu udovoljiti, razumljivo, ovisno o tome podudaraju li se imovinskopravni zahtjev i imovinska koristi u cijelosti ili djelomično. Ako oštećenik naknadno odustane od privremene mjere osiguranja ili imovinskopravnog zahtjeva u cijelosti, sud će prije donošenja odluke o tome obavijestiti državnog odvjetnika, koji ponovno može staviti zahtjev za određivanjem privremene mjere osiguranja imovinske koristi stečene kaznenim djelom.<sup>67</sup>

U novijoj sudskoj praksi<sup>68</sup> pronalazimo rješenja u kojima će, bez obzira na to što je formalni rok od dvije godine od dana određivanja privremenih mjera protekao, ako su mjere u trenutku potvrđivanja optužnice na snazi i ako postoje uvjeti, one ostati na snazi. Prema stajalištu suda u toj fazi postupka odredba čl. 557.e stavka 2. ZKP/08, u kojoj je propisan zakonski rok od dvije godine za trajanje privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi od njezina određivanja pa do potvrđivanja optužnice, ne može se retroaktivno primijeniti. Taj se rok odnosi samo na stadij postupka do potvrđivanja optužnice. Nakon što je optužnica potvrđena, postupak je u stadiju u kojem je dozvoljeno i ponovno preispitivanje postoje li i dalje zakonski uvjeti, odnosno materijalnopravne pretpostavke, za daljnju primjenu privremenih mjera, kao i za njihovo ponovno određivanje ako su one zbog proteka roka bile ukinute. Zato tu mjeru zbog proteka roka od dvije godine kao formalnog razloga više nije moguće ukinuti.

Do donošenja ZPOIK-a državni odvjetnik bio je ovlašten predlagati privremene mjere osiguranja u članku 467. ZKP/97 prema odredbama koje važe za ovršni postupak. U tom slučaju primjenjivale su se odredbe članka 136. stavka 2. i 3. ZKP/97, koje su uređivale privremene mjere osiguranja imovinskopravnog zahtjeva nastalog počinjenjem kaznenog djela.

Donošenjem ZPOIK-a duljina trajanja privremenih mjera osiguranja bila je određena člankom 15. i 16. tog zakona. Ako je privremena mjera određena prije pokretanja postupka, ona će se ukinuti ako u roku od dvije godine od dana njezina određenja ne bude potvrđena optužnica, određena rasprava na temelju privatne tužbe ili podnesen prijedlog za oduzimanje imovinske koristi protiv umrlog okrivljenika ili onog kod kojeg ne postoje druge okolnosti koje isključuju kazneni progon (čl. 15. st 1. ZPOIK-a). U rješenju o određivanju

---

<sup>67</sup> Članak 557.f ZKP/11.

<sup>68</sup> Županijski sud, Kv-I-Us-79/2020 od 2020. godine, Županijski sud, K-Us-46/2017 od 2017. godine.



privremene mjere, među ostalim bitnim dijelovima, moralo je biti istaknuto i vrijeme za koje je ta mjera određena.<sup>69</sup>

Važno je razjasniti problematiku roka od dvije godine vezanu uz čl. 15. st. 1. ZPOIK-a. Taj se rok veže isključivo uz vremenski period prije pokretanja postupka te samo ako je prijedlog stavljen, tada je ograničen na maksimalno trajanje od dvije godine. Ako je optužnica bila potvrđena unutar dvije godine, privremene mjere ostajale su na snazi ukoliko su za njih i dalje postojali uvjeti održanja.<sup>70</sup> Dakle iznimno je važan trenutak u kojem kazneni postupak započinje. Potvrđivanje optužnice bilo je trenutak započinjanja kaznenog postupka u vrijeme kada je donesen ZPOIK, no stupanjem na snagu čl. 13. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku iz 2013. godine<sup>71</sup> to je izmijenjeno. Čl. 17. st. 1. toč. 1. ZKP-a od tada propisuje da kazneni postupak počinje pravomoćnošću rješenja o provođenju istrage.

U predmetu I KŽ-Us-99/16-3<sup>72</sup> došlo je do spomenute problematike. Žalitelji su tvrdili da kazneni postupak protiv okrivljenika nije započeo u smislu odredbe čl. 17. st. 1. toč. 1. ZKP-a izdavanjem naloga o provođenju istrage, kako je to bilo propisano u prvotnoj verziji ZKP/08, jer je novelom ZKP/08 („Narodne novine“ br. 76/09), koja je bila na snazi u vrijeme donošenja rješenja o privremenim mjerama, ta odredba izmijenjena i određeno je da kazneni postupak započinje potvrđivanjem optužnice. Vrhovni sud Republike Hrvatske utvrdio je da je takav zaključak žalitelja pogrešan. Naglašeno je da se maksimalni rok trajanja privremenih mjera osiguranja od dvije godine ne treba ograničavati, kako to proizlazi iz gramatičkog tumačenja, trenutkom potvrđivanja optužnice, već se treba voditi teleološkim tumačenjem odredbe čl. 15. st. 1. ZKP/08. Rok se treba sagledati u smislu ograničenja trajanja tih privremenih mjera ako su one bile određene prije započetog kaznenog postupka pravilnim određivanjem trenutka kada postupak počinje. Iako je potvrđivanje optužnice označavalo trenutak započinjanja kaznenog postupka u vrijeme stupanja na snagu ZPOIK-a, to je novelom ZKP-a iz 2013. godine izmijenjeno te je određeno da kazneni postupak započinje pravomoćnošću rješenja o provođenju istrage. Upravo je zato državni odvjetnik u konkretnom predmetu zamijenio prvotne naloge o provođenju istrage rješenjem o provođenju istrage 16. prosinca 2013.

---

<sup>69</sup> To proizlazi iz odredbe čl. 11. st. 2. ZPOIK-a, a u skladu je i s odredbom čl. 351. st. 1. OZ-a, koja glasi: „(1) U rješenju kojim se određuje privremena mjera odredit će se i trajanje te mjere, a ako je mjera određena prije podnošenja tužbe ili pokretanja kojega drugoga postupka – i rok u kojemu predlagatelj osiguranja mora podnijeti tužbu, odnosno prijedlog za pokretanje drugog postupka, radi opravdanja mjere.”

<sup>70</sup> Vidi više u Ivičević Karas, op. cit. (bilj. 48), str. 91 i 92.

<sup>71</sup> Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ br. 145/13) od 15. prosinca 2013.

<sup>72</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, I KŽ-Us-99/16-3 od 2016. godine.

te je njegovom pravomoćnošću kazneni postupak započeo. Sudac istrage donio je rješenje o određivanju privremenih mjera nakon što su doneseni nalozi o provođenju istrage, dakle nakon što su pokrenuti kazneni postupci, u smislu odredbe čl. 15. st. 1. ZPOIK-a, te se stoga rok od dvije godine na te postupke ne odnosi. Vrhovni sud Republike Hrvatske upozorio je da je, iako nije došlo do potvrđivanja optužnice, unutar dvije godine utvrđena osnovana sumnja te da nema uvjeta za ukidanje privremene mjere određene rješenjem suca istrage.<sup>73</sup>

Nakon stupanja na snagu ZPOIK-a 2011. godine brojne su odredbe ZUSKOK-a koje su uređivale oduzimanje nezakonite imovinske koristi brisane, dok su se druge primjenjivale zajedno s odredbama ZPOIK-a. Prednost je ipak postojala u primjeni odredaba ZUSKOK-a.<sup>74</sup> No navedena paralelna primjena u kombinaciji sa ZKP-om i Ovršnim zakonom u praksi je dovodila do poprilične konfuzije.

Stupanjem na snagu Zakona o prestanku važenja Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem ("Narodne novine" broj 70/17) u čl. 2. propisano je da će se postupci započeti po Zakonu o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem dovršiti po odredbama zakona kojim se uređuje kazneni postupak. Trajanje privremene mjere do tada se procjenjivalo prema važećim odredbama ZPOIK-a, dok se od tada procjenjuje prema odredbama ZKP/11. U toj varijanti sud će ispitati postoje li u tom trenutku još uvijek materijalnopravne pretpostavke za daljnju egzistenciju ranije određenih privremenih mjera.<sup>75</sup>

Važno je napomenuti da trajanje privremenih mjera nije određeno samo krajnjim rokom od dvije godine već je povezano i s pitanjem potvrđivanja optužnice upravo iz razloga da se što žurnije odluči o zaštiti prava okrivljenika, u što, među ostalim, spada i ustavom zaštićeno pravo vlasništva.

### *3.2.3. Prijedlog/rješenje za određivanje privremene mjere osiguranja*

Privremena mjera određuje se na prijedlog ovlaštenog predlagatelja, državnog odvjetnika, oštećenika ili privatnog tužitelja prije ili nakon pokretanja kaznenog postupka.<sup>76</sup>

Prijedlog za određivanje privremene mjere mora sadržavati zahtjev u kojemu će točno označiti da traži osiguranje tražbine na ime oduzimanja imo-

---

<sup>73</sup> Vidi i Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž-Us 26/16-3 od 23. ožujka 2016. i I Kž-Us-186/2019-4 od 2. travnja 2019. godine.

<sup>74</sup> Članak 34. ZPOIK-a.

<sup>75</sup> Vidi odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske II Kž-Us-130/2019-4 od 12. travnja 2019. i I Kž-196/2019-4 od 22. svibnja 2020.

<sup>76</sup> Članak 557.a stavak 1. ZKP/11.

vinske koristi ostvarene kaznenim djelom, vrstu mjere i vrijeme trajanja te sredstva i predmet osiguranja. Prijedlog mora biti obrazložen na način da se u njemu navedu činjenice na kojima se temelji zahtjev za određivanje privremene mjere, kao i dokazi kojima se ti navodi potkrjepljuju.<sup>77</sup> Kao što je već prije razjašnjeno, državni odvjetnik ne mora u prijedlogu posebno obrazlagati postojanje opasnosti za tražbinu RH niti je dokazivati, već će samo trebati navesti da ona postoji i u čemu se sastoji.<sup>78</sup>

Određivanje mjera osiguranja predložit će se u onom opsegu koji odgovara imovinskoj koristi za koju je vjerojatno da je pribavljena kaznenim djelom. Visina takve imovinske koristi može tijekom kaznenog progona biti promijenjena. Konačna vrijednost protupravno stečene imovinske koristi može se odrediti tek u osuđujućoj presudi određivanjem oduzimanja te koristi, nakon sagledavanja svih okolnosti slučaja.

Postupak je osiguranja hitan.<sup>79</sup> O prijedlogu tužitelja za određivanje privremene mjere osiguranja do podizanja optužnice odlučuje rješenjem sudac istrage, nakon podizanja optužnice do njezina potvrđivanja odlučuje optužno vijeće, a nakon potvrđivanja optužnice ili određivanja rasprave na temelju privatne tužbe sud pred kojim se vodi rasprava.<sup>80</sup> Predmetno rješenje mora biti obrazloženo i uz njega se okrivljeniku i drugoj osobi na koju je imovinska korist prenesena dostavlja i pouka o pravu na odvjetnika i pravima iz članka 558. ZKP/11.<sup>81</sup> Protiv rješenja kojim je odlučeno o prijedlogu za osiguranje oduzimanja imovinske koristi dopuštena je nesuspendivna žalba u roku od tri dana od dostave rješenja.<sup>82</sup> Predmetno rješenje dostavlja se sudu ili drugom tijelu nadležnom za njegovu provedbu, predlagatelju osiguranja te okrivljeniku i drugoj osobi na koju je imovinska korist prenesena odmah, a najkasnije prvog sljedećeg radnog dana nakon dana donošenja rješenja. Dostava se može odgoditi samo iznimno, ako je to nužno da se ne ugrozi svrha istrage. Takva odgoda može biti najdulje tri dana od njegova donošenja.<sup>83</sup>

Osiguranje oduzimanja imovinske koristi i osiguranje ostvarenja imovinskopravnog zahtjeva različite su mjere. Imovinskopravni zahtjev ima prioritet pred oduzimanjem imovinske koristi, pa i privremene mjere osiguranja ostvarenja imovinskopravnog zahtjeva imaju prioritet pred osiguranjem imovinske koristi.<sup>84</sup>

---

<sup>77</sup> Članak 557.a ZKP/11.

<sup>78</sup> Članak 557.d ZKP/11.

<sup>79</sup> Članak 557.a stavak 6. ZKP/11.

<sup>80</sup> Članak 557.a stavak 2. ZKP/11.

<sup>81</sup> Članak 557.a stavak 2. ZKP/11.

<sup>82</sup> Članak 557.a stavak 3. ZKP/11.

<sup>83</sup> Članak 557.a stavak 3., 4., 5. i 6. ZKP/11.

<sup>84</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, Kž-606/12-4 od 26. rujna 2020.

Ukoliko se radi o privremenoj mjeri koju treba upisati u javni upisnik, odluka suda mora sadržavati i nalog za upis privremene mjere u javni upisnik.<sup>85</sup> Nakon upisa privremene mjere u javni upisnik neće imati pravnog učinka pravni posao kojim protivnik osiguranja raspolaže sa stvari ili pravom koje je predmet osiguranja.<sup>86</sup>

Prema aktualnom zakonodavstvu ponovno predlaganje i određivanje privremenih mjera osiguranja u istom predmetu na istoj imovini moguće je tek nakon potvrđivanja optužnice. U tom smjeru išla je i sudska praksa. U prvom predmetu državni je odvjetnik nakon ukidanja privremene mjere zbog proteka roka od dvije godine ponovno predložio njezino određivanje. Prvostupanjski je sud odbio taj prijedlog s obrazloženjem da se radi o istom kaznenom postupku u kojem su već bile određene privremene mjere koje su zbog proteka roka od dvije godine ukinute. Taj stav potvrdio je i Vrhovni sud Republike Hrvatske<sup>87</sup> naglašavajući da bi se ponovnim određivanjem privremene mjere, nakon proteka najduljeg dopuštenog trajanja u istom postupku i u istoj postupovnoj situaciji (dakle kada optužnica nije potvrđena), derogirale odredbe članka 15. stavka 1. ZPOIK-a, ali i odredaba Ustava, i time omogućilo njezino neodređeno trajanje. U drugom predmetu državni je odvjetnik nakon ukidanja privremene mjere osiguranja zbog proteka roka od dvije godine predložio ponovno njezino određivanje nakon potvrđivanja optužnice. Prvostupanjski je sud u tom slučaju prihvatio prijedlog i ponovno odredio iste mjere, a Vrhovni sud Republike Hrvatske potvrdio je navedeno rješenje. Potvrđivanjem optužnice naknadno je otpao razlog zbog kojeg su privremene mjere bile ukinute, a postojali su razlozi za njihovo ponovno određivanje.<sup>88</sup> Privremena mjera koja je određena prije pokretanja kaznenog postupka i koja je zbog proteka roka ukinuta ne otklanja mogućnost njezina ponovnog određivanja nakon potvrđivanja optužnice.<sup>89</sup>

---

<sup>85</sup> Članak 557.c stavak 1. ZKP/11.

<sup>86</sup> Članak 557.d ZKP/11.

<sup>87</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, Kž-Us-91/13-6 od 2013. godine.

<sup>88</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, Kž-Us-160/14-3 od 2014. godine.

<sup>89</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, Kž-34/15-3 od 2015. godine.

## **4. OSIGURANJE I ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI STEČENE KAZNENIM DJELOM I PREKRŠAJEM U PRAKSI DORH-a I USKOK-a**

### **4.1. Godišnja izvješća Državnog odvjetništva Republike Hrvatske**

Broj izrečenih mjera osiguranja, broj oduzimanja imovinske koristi, kao i vrijednosti blokirane, odnosno oduzete imovinske koristi s godinama sve više opadaju. Razlozi su tome brojni, od prekratkog roka trajanja privremenih mjera osiguranja do potvrđivanja optužnice, imovinskopravnih zahtjeva oštećenika, koji imaju prednost pred oduzimanjem nezakonito stečene imovinske koristi, pa do modernizacije današnjeg društva, u kojem je takvu imovinu sve lakše sakriti, prebaciti i legalizirati. Okrivljenici, tj. ovršenici, u trenutku naplate često nemaju nikakva primanja niti ikakve imovine na svojem imenu.

U 2018. godini nastavlja se trend opadanja vrijednosti oduzete imovine. Naravno, to ovisi i o visini imovinske koristi koju su počinitelji kaznenih djela nezakonito pribavili. Ipak, vrijednost oduzete imovine i broj oduzimanja porasli su u predmetima iz nadležnosti USKOK-a. U 892 slučaja oduzimanja oduzeta je imovina u vrijednosti 178 254 924,53 kuna, od čega je polovina (89 422 969,01 kuna u odnosu na 138 osobe u 54 presude) oduzeta počiniteljima kaznenih djela iz nadležnosti USKOK-a, dok je druga polovina podijeljena na kaznena djela iz nadležnosti županijskih državnih odvjetništava (41 877 840,28 kuna u odnosu na 72 osobe), odnosno na kaznena djela iz nadležnosti općinskih državnih odvjetništava (46 954 115,24 kuna u odnosu na 682 osobe).<sup>90</sup>

U 2019. godini broj osoba kojima je oduzeta imovinska korist opada na 829 osoba, a time i ukupan iznos oduzete koristi na vrijednost od 123 531 087,27 kuna, od čega je samo jedna šestina (20 663 018,59 kuna u odnosu na 121 osobu u 66 presuda) oduzeta u predmetima iz nadležnosti USKOK-a, dok je polovina u predmetima iz nadležnosti županijskih državnih odvjetništava (67 243 977,87 kuna u odnosu na 65 osoba), a četvrtina u predmetima iz nadležnosti općinskih državnih odvjetništava (35 634 090,81 kuna u odnosu na 643 osobe). Razlog drastičnog smanjenja ukupnog iznosa oduzete imovinske koristi leži i u činjenici da je vrijednost oduzete imovinske koristi u predmetima USKOK-a pala za 76,86 %.<sup>91</sup>

---

<sup>90</sup> Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Izvješće Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2018. godinu (u daljnjem tekstu DORH IZVJEŠĆE ZA 2018.), <http://www.dorh.hr/dorh03052019>, travanj 2019. godine, str. 35.

<sup>91</sup> Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Izvješće Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2019. godinu, A- <http://www.dorh.hr/dorh05052020> (u daljnjem tekstu DORH IZVJEŠĆE ZA 2019.), travanj 2020., str. 46-47.

Najviše oduzimanja i u 2018. i u 2019. godini bilo je povezano s kaznenim djelima utaje poreza ili carine iz čl. 256. KZ-a, zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju iz čl. 246. KZ-a, neovlaštene proizvodnje droge iz čl. 190. st. 2. KZ-a, izbjegavanja carinskog nadzora iz čl. 257. KZ-a i kaznenim djelima počinjenim u sastavu zločinačkog udruženja iz čl. 329. KZ-a.<sup>92</sup>

Kada su u pitanju privremene mjere osiguranja oduzimanja nezakonito stečene imovinske koristi u 2018. godini, na prijedlog državnog odvjetništva određena je 31 takva mjera na imovini ukupne vrijednosti od 39 323 324,01 kuna. 13 privremenih mjera osiguranja u ukupnoj visini od 14 411 184,00 kuna bilo je određeno u predmetima općinskih,<sup>93</sup> a četiri privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi u ukupnoj visini od 2 662 140,01 kuna bile su određene u predmetima županijskih državnih odvjetništava.<sup>94 95</sup> Najveći broj takvih mjera određen je u predmetima USKOK-a, čak 14, kojima je ukupno osiguranje u iznosu od oko 22 250 000,00 kuna.<sup>96</sup>

U 2019. godini došlo je do znatnog povećanja broja privremenih mjera, čak za 122,6 % u odnosu na prethodno razdoblje. Sud je na prijedlog državnog odvjetništva odredio 69 privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi u ukupnoj visini od 134 467 277,92 kune, što znači i drastičan porast vrijednosti zamrznute imovine, koja je 2018. godine iznosila 39 323 324,01 kunu. I u tom razdoblju najveći broj privremenih mjera određen je u predmetima iz nadležnosti USKOK-a (69,6 %), konkretno 48 mjera kojima je ukupno osigurano oduzimanje imovinske koristi u visini od 38 533 818,28 kuna.<sup>97</sup> 13 privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi u ukupnoj visini od 14 411 184 kuna bilo je određeno u predmetima općinskih državnih od-

---

<sup>92</sup> Ibid.

<sup>93</sup> DORH izvješće za 2018., op. cit. (bilj. 90), str. 56.

<sup>94</sup> Ibid., str. 74.

<sup>95</sup> Broj određenih privremenih mjera u predmetima iz nadležnosti županijskih državnih odvjetništava u 2018. godini jednak je prethodnom izvještajnom razdoblju, ali je visina blokirane imovine znatno manja u odnosu na 2017. godinu. Međutim vrijednost 75 blokiranih imovina u 2017. godine iznosila je gotovo 60 000 000 kuna, od čega je samo u predmetu Agrokor vrijednost "zamrznute imovine" iznosila više od 55 000 000 kuna. (DORH izvješće za 2018., op. cit. (bilj. 90), str. 75.)

<sup>96</sup> DORH izvješće za 2018., op. cit. (bilj. 90), str. 36.

<sup>97</sup> "U odnosu na 2018. godinu u kojoj je zamrznuta imovinska korist u vrijednosti od 22 250 000,00 kuna u ovom izvještajnom razdoblju oduzimanje nezakonito pribavljene imovinske koristi osigurano je za više od 83,7 %, što je značajno povećanje u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje. Uzimajući u obzir navedene podatke uočava se prekid trenda smanjenja iznosa ukupno zamrznute i privremeno oduzete imovinske koristi koji je kontinuirano evidentiran kroz nekoliko prethodnih izvještajnih razdoblja. Međutim, još uvijek je to oko 50 % manje u odnosu na vrijednost zamrznute imovine u 2017. i 2016. godini, kao i godinama prije toga." DORH izvješće za 2019., op. cit. (bilj. 91), str. 126.

vjetništava,<sup>98</sup> 14 privremenih mjera u ukupnoj visini od 84 209 763 kuna bilo je određeno u predmetima županijskih, a 7 u iznosu od 11 723 696 kuna u predmetima općinskog državnog odvjetništva.<sup>99</sup> Privremene mjere osiguranja u oba izvještajna razdoblja najčešće su određene kod kaznenih djela kod kojih je i najviše oduzimanja.

Oduzimanje protupravno stečene imovinske koristi uvjet je i za zaključne sporazuma. Nemogućnost oduzimanja odražava se na količinu sklopljenih sporazuma, a to pak utječe na ekonomičnost, učinkovitost i brzinu postupka. Naglasak je ponovno na privremenim mjerama osiguranja. U 2018. godini od 101 osobe oduzeta je imovinska korist u ukupnom iznosu od 6 447 999 kuna na temelju sporazuma, od čega je jedan sporazum uključivao prošireno oduzimanje u iznosu od 31 860 eura.<sup>100</sup> U sljedećoj, 2019. godini u odnosu na 87 osoba na temelju sporazuma oduzeta je imovinska korist u ukupnom iznosu od 7 157 034 kuna.

#### **4.2. Problematika određivanja privremene mjere osiguranja oduzimanja i samog oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom s posebnim osvrtnom na kaznena djela iz nadležnosti USKOK-a**

Razlozi za propisivanje maksimalnog roka trajanja od dvije godine do potvrđivanja optužnice pronalaze se u činjenici da privremene mjere duljeg trajanja mogu bitno ograničiti ustavna prava, odnosno poslovanje i egzistenciju određene osobe. Međutim te mjere nužno su potrebne za zaštitu cijelog pravnog poretka u očima javnosti te kao mjere specijalne i generalne prevencije. Pažljivim određivanjem, temeljenim na načelu razmjernosti, i sagledavanjem svih okolnosti slučaja one nikako ne predstavljaju intruziju u prava okrivljenika i trećih osoba koje su imovinsku korist od njega stekle u pomanjkanju dobre vjere jer im se onemogućava raspolaganje u onom dijelu koji nisu ni trebali imati. Naravno, osiguranje načela jednakosti oružja i pravičnosti te pretpostavke nedužnosti uvijek trebaju biti prva i osnovna težnja.

Ipak, nakon analize praktične primjene tog instituta uočava se da je navedeni rok, posebice u predmetima USKOK-a, prekratak. U složenim predmetima USKOK-a, u kojima istraga često traje maksimalnih godinu i pol dana, iskustva su pokazala da je rok od dvije godine prekratak. U takvim predmetima, u kojima je nakon dovršetka istrage (koja je trajala maksimalnih godinu i

---

<sup>98</sup> DORH izvješće za 2018., op. cit. (bilj. 90), str. 56.

<sup>99</sup> DORH izvješće za 2019., op. cit. (bilj. 91), str. 47-48.

<sup>100</sup> DORH izvješće za 2018., op. cit. (bilj. 90), str. 95.



pol dana) podignuta optužnica, ali ona nije potvrđena u preostalim šest mjeseci maksimalno propisanog roka (nije zakazano optužno vijeće, odlučivano je o nezakonitim dokazima i predmet je po žalbi na višem sudu, optužnica je vraćena na doradu i dr.), dolazi do isteka maksimalnog roka trajanja privremenih mjera od dvije godine iz čl. 557.e st. 2. ZKP/11, što dovodi do njihova ukidanja.

U predmetima u kojima nije došlo do potvrđivanja optužnice u roku od dvije godine dolazi se u situaciju da, ukoliko sud donese pravomoćnu osuđujuću presudu i izrekne mjeru oduzimanja imovinske koristi, tu imovinsku korist nije moguće oduzeti s obzirom na to da nema osiguranja. Tužitelj može nakon potvrđivanja optužnice ponovno predložiti određivanje privremenih mjera, međutim vrijeme od ukidanja privremenih mjera do potvrđivanja optužnice okrivljeni iskoriste za raspolaganje imovinom koja je mogla poslužiti kao sredstvo osiguranja. Uslijed navedenog provođenje imovinskih izvida gubi svrhu i načelo da nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu protupravnom radnjom ostaje samo mrtvo slovo na papiru.

U 2018. godini samo u četiri predmeta USKOK-a ukinuto je 16 privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi te je odblokirana imovina ukupne vrijednosti od oko 50 milijuna kuna, a očekivano je da će se taj trend i nastaviti.<sup>101</sup>

Očekivani nastavak daljnjeg ukidanja privremenih mjera osiguranja uslijedio je i u idućoj godini. U 2019. godini ponovno je u četiri predmeta ukinuto još više privremenih mjera osiguranja, čak njih 30, a vrijednost je deblokirane imovine oko 43,3 milijuna kuna. Vidimo da je vrijednost deblokirane imovine za 6,7 milijuna kuna manja nego u prošloj izvještajnoj godini. Ipak, ta činjenica ne znači puno s obzirom na to da je broj ukinutih privremenih mjera čak i viši u istom broju predmeta u oba razdoblja.<sup>102</sup>

No u praksi postoje kazneni predmeti u kojima je od potvrđivanja optužnice prošlo desetljeće, pa i više, bez pravomoćne presude, a da su privremene mjere, određene po odredbama ZKP/97, ZKP/08, odnosno Ovršnog zakona, kao i ZPOIK-a, i dalje na snazi. U tim postupcima privremene su mjere određene do pravomoćnosti ili su optužnice potvrđene u roku od dvije godine, tako da su ispunjeni uvjeti za trajanje privremenih mjera. Bez obzira na dug vremenski period u kojem je imovina zamrznuta u tim slučajevima nije utvrđeno postojanje nerazmjernog i nesvrhovitog ograničenja prava vlasništva, što je potvrdio i Vrhovni sud.<sup>103</sup>

Problem u složenim, dugotrajnim predmetima USKOK-a jasno je vidljiv. Osiguranje i oduzimanje imovine stečene kaznenim djelom razvojem moder-

---

<sup>101</sup> DORH izvješće za 2018., op. cit. (bilj. 90), str. 97.

<sup>102</sup> DORH izvješće za 2019., op. cit. (bilj. 91), str. 127.

<sup>103</sup> Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž 196/2019-4 od 18. siječnja 2019. godine.

nog svijeta i ovako je otežano. Zbog sve manjeg ulaganja u nekretnine i zbog sofisticiranijih načina skrivanja novca otkrivanje i blokiranje nezakonito stečene koristi sve je teže. Da bi se spriječilo daljnje ukidanje privremenih mjera, koje rezultira gubitkom osiguranja, a samim time i gubitkom mogućnosti oduzimanja imovinske koristi, potrebno je pronaći nove mehanizme ili dodatno regulirati postojeće tako da nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom.

Opcija je propisati žurno potvrđivanje optužnica u onim predmetima u kojima su određene privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi, kao u slučajevima kada se okrivljenici nalaze u istražnom zatvoru, ili pak razmotriti mogućnost određivanja dužih rokova trajanja privremenih mjera u onim slučajevima kada je istraga produljena na način da se za period produljenja istrage produlji i trajanje privremenih mjera osiguranja. Također, vezano za mogućnost ponovnog određivanja privremenih mjera i prije potvrđivanja optužnice, moguće je propisati dodatne uvjete uz čije bi ispunjenje ono bilo moguće, kao primjerice visina imovinske koristi, primjena instituta proširenog oduzimanja imovinske koristi i sl.

## 5. ZAKLJUČAK

Oduzimanje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom, kao i privremene mjere osiguranja tog oduzimanja predstavljaju jednu od najvažnijih mogućnosti borbe protiv svih oblika kriminaliteta, a sa sobom nose i preventivni učinak. Ta *sui generis* mjera osigurava da nitko ne može zadržati imovinsku korist stečenu kaznenim djelom. Važniji trenutak zakonodavstva Republike Hrvatske vezano uz taj institut upravo je 2017. godina, kada je donesen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku, kojim su gotovo sve postupovne odredbe ujedinjene u jednom zakonu, a ukinute u Zakonu o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, kao što je i cijeli Zakon o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem stavljen izvan snage. No trajanje kaznenih postupaka, posebice onih u složenim predmetima iz nadležnosti USKOK-a, uz propisane rokove trajanja mjera osiguranja ne doprinose ostvarenju načela da nitko ne može zadržati imovinsku korist koju je stekao na protupravni način, kao ni poruci da se kriminal ne isplati.

Kada je u pitanju određivanje privremenih mjera osiguranja, vidimo da je ono u blagom porastu. S obzirom na to da počinitelji, logično, ne žele izgubiti svoju imovinsku korist, bila ona stečena zakonito ili nezakonito, potreba njihova adekvatnog i čestog određivanja očita je. U konačnici, oduzimanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom osuđujućom presudom vrlo je

teško izvršiti ako takva imovina na vrijeme nije osigurana. Počinitelji koriste svaku mogućnost skrivanja, uništenja ili pretvorbe takve imovine, a zato je važna i hitnost u postupanju tijela ovlaštenih tužitelja, ali i sudova. Najveći problem postoji kod najstroženijih kaznenih predmeta iz nadležnosti USKOK-a, čije istrage često traju i do godinu i pol dana, što ostavlja tek šest mjeseci za podizanje i potvrđivanje optužnice, a to je u praksi daleko premalo. Neka od rješenja mogla bi biti produljenje tog roka barem kod tih kaznenih djela ili određivanje hitnog potvrđivanja optužnica u takvim predmetima, dakle ubrzanje rada sudova.

Iako oduzimanje nezakonito stečene koristi nije nikakva novost, zbunjenost praktičara, ali i teoretičara i dalje postoji. To vidimo u praksi nacionalnih sudskih tijela, ali i relativno novijoj presudi Europskog suda za ljudska prava Đinić protiv Republike Hrvatske, u kojoj je Republika Hrvatska osuđena za povredu prava na pošteno suđenje, točnije čl. 1. st. 1. Protokola 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. „Pravična ravnoteža“ korištenih sredstava (privremenih mjera osiguranja) i cilja (ostvarenja načela da se ne može zadržati ono što je stečeno kaznenim djelom) povrijeđena je jer je procjena razmjernosti između vrijednosti blokirane imovine i imovinske koristi višestruko premašena, čime je podnositelju nametnut prekomjeran teret na njegova vlasnička prava, a i onemogućeno je osiguranje postupovnih jamstava njegove zaštite. Sve dok se adekvatna zakonska regulativa konačno ne ustali, a praksa ne uhvati korak s današnjicom, takvi će problemi i dalje postojati i do povreda će i dalje dolaziti. Što je najgore, velik broj počinitelja raznih kaznenih djela ostvarivat će zaradu počinjenjem kaznenih djela, što šalje lošu poruku javnosti i negativno utječe na generalnu i specijalnu prevenciju.

## LITERATURA

1. Galijot, Mijo, Oduzimanje imovinske koristi u kontekstu međunarodne pravne stečevine i suzbijanja podmićivanja, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 38, broj 1, Rijeka, 2017, str. 547–571.
2. Ivičević Karas, Elizabeta, Kaznenopravno oduzimanje nezakonito stečene imovinske koristi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 14, 2/2007, Zagreb, 2007, str. 673–694.
3. Ivičević Karas, Elizabeta, Komentar zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem, Narodne novine, Zagreb, listopad 2011.
4. Ivičević Karas, Elizabeta, Oduzimanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom, Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu, Ministarstvo unutarnjih poslova RH, Zagreb, 2004.
5. Ivičević Karas, Elizabeta, Utvrđivanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom primjenom bruto ili neto načela s obzirom na pravnu prirodu mjere (proširenog) oduzimanja imovinske koristi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 17, broj 1/2010, Zagreb, 2010, str. 191–210.

6. Ivičević, Elizabeta, Oduzimanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom u slučajevima organiziranog kriminala – osvrt na problematiku redukcije dokaznog standarda i inverzije tereta dokazivanja, Hrvatska pravna revija, kolovoz 2004., Zagreb, 2004, str. 102–110.
7. Mihelčić, Gabrijela; Vučkov, Domagoj, Osiguranje oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem na nekretninama i pokretninama, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 34, broj 1, Rijeka, 2013, str. 417–441.
8. Pavlović, Šime, Kazneni zakon – zakonski tekst, komentari, sudska praksa, pravna teorija, Rijeka, 2015.
9. Roksandić Vidlička S.; Šamota Galjer, M., Političko-gospodarski kriminalitet i prošireno oduzimanje imovinske koristi: *Quo vadis*, Hrvatska?, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 22, 2/2015, str. 523-557.
10. Savić, D., Organizirani kriminal (ne)prepoznata prijetnja, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2015.

---

## Summary

### CONFISCATION OF PROCEEDS OF CRIME AND TEMPORARY MEASURES WITH SPECIAL REFERENCE TO THE DURATION OF THE MEASURES AND DIFFICULTIES IN PRACTICE

This paper discusses the content and significance of the confiscation of proceeds of crime and temporary measures to secure such confiscation in the theory and practice of the Republic of Croatia. Property gain is the basic motive for perpetrating many criminal offences, primarily property offences, economic and organised crime, as well as criminal offences of corruption. Effective repression, which seeks to achieve the prevention and suppression of these criminal offences committed with the aim of acquiring material gain, cannot be achieved only by imposing penalties for the committed criminal offence. It is also necessary to confiscate the proceeds of crime from the perpetrator. Experience to date has shown that confiscation of the proceeds affects criminal perpetrators much more strongly than any other punishment. The confiscation of property ensures compliance with the principle of fairness in criminal proceedings and the principle that no one can retain the proceeds of crime.

The paper discusses the confiscation of illegally acquired assets, with special reference to temporary measures to ensure the confiscation of proceeds of crime, and its functioning in practice. The first part of the paper reviews the current international and domestic legal sources governing the matter in question and briefly overviews the general concept of confiscation of property in the Republic of Croatia. The paper then discusses the case law of the European Court of Human Rights, with special focus on the case of *Džinić v. Croatia*. In the third part, the focus moves to the procedural aspects of confiscation and the temporary measures to secure proceeds of crime. The paper finally considers the current functionality of the institute of confiscation of illegally obtained property as well as the temporary measures to ensure the potential future practice and implementation of confiscation undertaken by the State Attorney's Office and the Office for the Suppression of Corruption and Organised Crime .

Keywords: confiscation of proceeds of crime, temporary measures, fair trial, protection of property, USKOK